

Kompetenční rámec profilu absolventa a absolventky učitelství osobnostní a sociální výchovy

Preambule

Kompetenční rámec profilu absolventa a absolventky učitelství osobnostní a sociální výchovy (dále kompetenční rámec OSV) oborově doplňuje Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství.

V tomto kompetenčním rámci OSV je zdůrazněno specifické oborové zaměření a s ním související přístup ke vzdělávacímu obsahu, metodám a formám práce, způsobu reflexe, vytváření bezpečného prostředí, přístupu učitele atd.

Základními funkcemi uvedeného kompetenčního rámce OSV jsou rozvoj přípravy učitelů osobnostní a sociální výchovy a tím i jejich samotné výuky (na úrovni plánování, realizace a vyhodnocení) a rovněž jejich další osobnostní a socio-profesní rozvoj.

Podstatným principem oboru osobnostní a sociální výchova je samotný vzdělávací obsah, kdy se učivem stává žák/žákyně, konkrétní žákovská skupina (třída) a běžné situace každodenního života žáků ve škole i mimo ni, které jsou podpořené vzorovým jednáním samotného učitele. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti, založené na dobrých vztazích k sobě samému, k druhým lidem a ke světu. Toho dosahuje rozvojem praktických znalostí, dovedností, postojů a hodnot žáků, vztahujícím se k sebepoznávání, seberegulaci, vztahovým, interakčním a komunikačním dovednostem a k etickému jednání.

Protože se jedná o témata vycházející z osobností žáků, vztažená ke kontextům jejich životů, je nutné prostřednictvím nastavení a dodržování konkrétních pravidel psychické bezpečnosti dodržovat jasné hranice oboru a nepouštět se do terapeutické pomoci či psychologického rozboru osobnosti žáků. Všechna výše jmenovaná specifika zásadně ovlivnila podobu níže prezentovaného kompetenčního rámce v tom, že jsou na mnoha jeho místech konkrétněji popsána a dále uvedena v příkladech. Příklady jsou uvedeny zvlášť, aby dokument nebyl přetížen množstvím textu.

OBLAST 1: VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Kompetence 1.1: Rozumím vyučovaným oborům a dále se v nich rozvíjím

Úroveň	Body specifikující kompetenci (převzato z obecného rámce, zůstává neměnné; specifický rámec toto neuvádí).	Nové body specifické pro konkrétní obor (vznikne 0 až 5 bodů pro každý bod uvedený v podbarveném sloupci vlevo. Pokud postačuje obecná formulace z obecného rámce, nepřidává se žádný bod. Pokud nepostačuje, přidají se specifické body.). Pro vznik specifických bodů doporučujeme využít níže uvedené výzkumné otázky:
Úroveň 1: Absolvent/ka učitelství	1. Mám ve vyučovaných oborech znalosti a dovednosti, které mi umožňují efektivně plánovat a realizovat výuku.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozumím pojetí výuky OSV, která je založená na sebezkušenosti žáků, respektující individuální specifika jednotlivců (zejména jejich osobnostní a postoje nastavení) a dynamiku skupiny (včetně situačního a kulturního kontextu dané třídy). 2) Víím, že vlastním způsobem chování a komunikace jsem vzorem a nositelem vzdělávacího obsahu OSV. 3) Víím, že cílem OSV je trénink dovedností, uvědomění si vlastních postojů a hodnot a k tomu nezbytných znalostí. 4) Rozumím tomu, že zamýšlené výstupy OSV, obsah i způsob vedení její výuky, jsou propojeny s aktuálním životem žáků.

<p>2. Mám pozitivní vztah k vyučovaným oborům, zajímám se o jejich vývoj a budoucnost</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Zním organizace, které se zabývají oborem OSV a jejich materiály. 2) Sleduji odbornou literaturu a další zdroje týkající se osobnostně-sociálních témat z oblastí aplikované psychologie, sociologie, filozofie, religionistiky, pedagogiky a umění. 3) Navštívím workshopy, konference, odborné semináře a tréninky orientované na tematiku osobnostně sociálního rozvoje, vyhledávám příležitosti ke sdílení s kolegy.
<p>3. Rozumím tomu, jak ve vyučovaných oborech vzniká (vědecké) poznání, využívám spolehlivé oborové zdroje informací a kriticky zdroje informací hodnotím.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Uvědomuji si pochybnosti v oboru OSV a znám jejich důvody. 2) Kriticky posuzuji odbornou relevanci zdrojů, které v OSV používám.
<p>4. Umím ve vyučovaných oborech využívat moderní technologie.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Moderní technologie ve výuce OSV využívám k podpoře výsledků učení. Uvědomuji si, že ve výuce OSV nemohu moderními technologiemi nahradit osobní komunikaci. 2) Sdílím výhody moderních technologií, neskrývám jejich nevýhody a upozorňuji na negativní dopady na seberegulativní a sociální dovednosti žáka a jeho duševní zdraví. 3) V přiměřené míře a v souladu s očekávanými výsledky učení využívám možnosti AI, aplikace a virtuální programy určené k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji.

	5. Orientuji se ve vztahu vyučovaných oborů a kurikula na různých stupních vzdělávání.	1) Uvědomuji si meze jednotlivých témat OSV dané kontextem věku žáků (například vývojem morálního usuzování, nebo vývojem myšlení).
Úroveň 2: Začínající učitel/ka	6. Reflektuji úroveň vlastních kompetencí ve vyučovaných oborech, jsem si vědom/a limitů těchto oborů i svých vlastních a kontinuálně se ve vyučovaných oborech vzdělávám	1) Uvědomuji si své znalosti, dovednosti a postoje v rámci výuky OSV, znám své silné stránky a příležitosti k rozvoji v oborové připravenosti.
Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka	7. Rozumím souvislostem vyučovaných oborů s jinými obory a průřezovým konceptům, které jsou společné více oborům.	1) V rámci výuky OSV reflektuji vztah konkrétního žáka k ostatním předmětům, jeho proměny a přínos k žákovu osobnostně sociálnímu rozvoji. 2) Dokáži v rámci OSV využívat potenciál ostatních předmětů – navazovat na ně a rozvíjet je. 3) S kolegy vyhledávám příležitosti pro návaznost na oblasti OSV v ostatních oborech a rozvíjení dovedností napříč obory a životem ve škole.

	8. Rozumím terminologii, konceptům a vnitřním souvislostem vyučovaných oborů natolik, že dokážu efektivně plánovat a realizovat výuku také pro nadané a mimořádně nadané žáky s hlubokým zájmem o daný obor.	1) V OSV zohledňuji individuální specifika a zkušenosti všech žáků, včetně situačního kontextu skupiny. “Nadaný žák” není v OSV výchozím konceptem.
Kompetence 1.2: Didakticky zprostředkují obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním v souladu s jejich vzdělávacími potřebami.		
Úroveň 1: Absolvent/ka učitelství	1. Srozumitelně a fakticky správně zprostředkují obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním na příslušném stupni vzdělávání v souladu s jejich vzdělávacími potřebami, tj. obsah didakticky transformují.	Pracuje se s obsahem popsaným vlevo.
	2. V rámci didaktické transformace efektivně vytvářím příležitosti pro učení a využívám vhodné vyučovací metody a prostředky pro učení, např. učební úlohy, situace, modely a modelové příklady, a informační zdroje, včetně digitálních	1) Záměrně vytvářím pro žáky výukové situace pro psychosociální učení a rovněž identifikuji a využívám přirozené situace ze života žáků, třídy a školy. 2) Ve třídě se vědomě chovám jako vzor pro žádoucí chování žáků v jednotlivých tématech OSV.

	<p>3. Zprostředkují žákům a žákyním souvislosti mezi oborovou teorií, reálnými jevy a životní praxí, včetně aktuálního dění.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Při výuce využívám postupu učení od psychosociálních dovedností, postojů a hodnot ke znalostem a naopak – od znalostí k psychosociálním dovednostem, postojům a hodnotám. 2) Vedu žáky k pochopení obsahu OSV na základě zkušeností z jejich každodenního života.
	<p>4. Vyučované obory zprostředkovávám jako otevřené a stále se vyvíjející, a jako provázané s dalšími obory; ne jako uzavřené a izolované soubory vědění.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Upozorňuji žáky na to, že se poznání v rámci OSV stále vyvíjí a ukazuji to na konkrétních příkladech.
Úroveň 2: Začínající učitel/ka	<p>5. Pracuji s prostředím pro učení žáků, včetně digitálního, tak, aby podporovalo jejich učení ve vyučovaných oborech (viz také 3. oblast kompetencí)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Učím žáky strategie pro vytváření bezpečného prostředí (včetně digitálního) a pro rozvoj psychosociálních dovedností a dobrých vztahů pro soužití.
	<p>6. Pracuji s předporozuměními (prekoncepty), včetně chybných porozumění (miskonceptů), která žáci a žákyně mají o klíčových pojmech ve vyučovaných oborech, a s častými chybami a překážkami pro porozumění obsahu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Vedu žáky k identifikaci, reflektování a případné změně jejich subjektivních teorií týkajících se psychosociálních znalostí, dovedností, hodnot a postojů.

	<p>7. Vhodně využívám oborově-didaktické koncepty specifické pro vyučované obory, a to zejména při plánování, realizaci a reflexi výuky a v procesu zpětné vazby a hodnocení (viz 2. a 4. oblast kompetencí).</p>	<p>1) Využívám zkušenostně reflektivní učení, různé koncepty sociálně psychologického výcviku, učení v praktických situacích, zážitkové učení apod. a nepřekračuji hranice do oblastí poradenství a psychoterapie.</p>
Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka	<p>8. Vedu žáky a žákyně ve vyučovaných oborech ke kritickému uvažování a k tvůrčí činnosti a etickému jednání.</p>	<p>1) Vedu žáky k tomu, aby zkoumali důvěryhodnost informací z oblasti OSV a kriticky si vybírali jejich zdroje.</p>
	<p>9. Zprostředkovávám žákům a žákyním průřezová témata a koncepty, které jsou společné více oborům; případně vyučuji také mezioborově, tematicky</p>	<p>1) Staré RVP: V rámci učení psychosociálním dovednostem příležitostně zohledňuji a propojuji témata OSV s průřezovými tématy výchovy environmentální, mediální, multikulturní, k myšlení k evropským a globálním souvislostem a demokratického občana.</p> <p>2) Nové RVP: V rámci učení psychosociálním dovednostem příležitostně zohledňuji a propojuji témata OSV s průřezovými tématy komunita, společnost a udržitelnost života na zemi.</p>
	<p>10. Mám ucelenou koncepci výuky na příslušném stupni vzdělávání ve vyučovaných oborech, a to včetně koncepce výuky žáků a žákyň se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně nadaných a mimořádně nadaných.</p>	<p>1) Učím žáky vnímat téma diverzity, jednat v podmínkách diverzifikovaného kolektivu a využívat jedinečnosti každého žáka.</p>

U několika konkrétních kompetencí (u kterých je to uvedeno) jsme původní znění nerozšiřovali. Jedná se o body, u kterých rozvíjená kompetence platí pro učitele obecně, pro učitele OSV jsme zde nenašli žádné specifikum. U všech ostatních kompetencí jsme uvedli doplnění a konkrétní příklad.

Věříme, že tento kompetenční rámec OSV může sloužit učitelům při plánování, realizování a vyhodnocování výuky a také k mapování svého vlastního rozvoje v rámci daných kompetencí.

Jde o první podobu kompetenčního rámce OSV, který může být dále upraven. Při jeho tvorbě jsme počítali s tím, že kompetence uvedené v jednotlivých úrovních: absolvent/ka učitelství, začínající učitel/ka, zkušený/á učitel/ka, postupně gradují. Kompetence uvedené u úrovně zkušený učitel tedy obsahují rovněž kompetence uvedené u dvou nižších úrovní.

Tento dokument představuje společný směr přemýšlení níže podepsaných, kteří všichni osobnostní a sociální výchovu praktikují. Budeme rádi, když poslouží jako inspirace.

